

**CYFARFOD SWYDDOGOL O GRŴP LLYWIO'R CABINET AR FATERION Y
GYMRAEG CYNGOR RHONDDA CYNON TAF**

Cofnodion cyfarfod o Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg, fore Mercher
25ain Ionawr 2017, 10am, Pencadlys y Cyngor, Cwm Clydach.

Cynghorwyr Bwrdeistref Sirol oedd yn bresennol:-

E Hanagan – Cadeirydd

R Bevan

C Davies

Swyddogion oedd yn bresennol

Mrs W Edwards – Pennaeth Addysg yn y Gymuned

Mr S Gealy – Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg

Ms E Siôn – Menter Iaith

Ms Hannah Williams – Swyddog Busnes y Cabinet

23 YMDDIHEURIADAU

Daeth ymddiheuriadau oddi wrth y Cynghorydd Bwrdeistref Sirol G Hopkins
a M Webber a'r Ysgrifennydd i'r Cabinet, Mr C Hanagan.

24 DATGAN BUDDIANT

Doedd dim datganiadau o fuddiant yn ymwneud â'r agenda.

25 COFNODION

Cymeradwywyd cofnodion cyfarfod 30^{ain} Tachwedd 2016.

26 STRATEGAETH HYBU'R GYMRAEG

Cyflwynodd Pennaeth Addysg yn y Gymuned fersiynau mwy diweddar o
Strategaeth Hybu'r Gymraeg a'r Cynllun Gweithredu i'r Grŵp Llywio, sydd
wedi'u diwygio yn unol â chais y Cynghorwyr ar 30 Tachwedd 2016.

Eglurodd y Swyddog fod y Strategaeth yn aros yr un fath ond bod y Cynllun
Gweithredu wedi cael ei newid yn y gobaith o ddarparu eglurder rhwng
swyddogaethau a chyfrifoldebau'r Cyngor a swyddogaethau a chyfrifoldebau
aelodau'r Fforwm Iaith ar gyfer cyflawni targedau.

Cyfeiriwyd y Cynghorwyr at dudalen 127 o'r adroddiad a oedd yn rhoi amlinelliad o'r camau gweithredu a monitro. Eglurodd y swyddog bydd cynnydd pob maes gwasanaeth yn cael ei fonitro'n agos a bydd adroddiadau'n cael eu cyflwyno i'r Uwch Dîm Arwain bob chwe mis ac i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg ddwywaith y flwyddyn fan lleiaf.

Manteisiodd y Cadeirydd ar y cyfle i ddiolch i swyddogion am eu gwaith caled yn ystod y broses ymgynghori, gan ddweud ei fod yn caniatáu i drigolion leisio'u barn wrth gryfhau trefniadau cydweithio gyda phartneriaid.

Diolchodd y Cynghorydd C Davies hefyd i'r swyddogion am eu gwaith wrth baratoi Strategaeth Hybu a Chynllun Gweithredu, gan ddweud bod y rhannu'r cyfrifoldebau wedi ei gwneud hi'n glir i bawb sydd ynglŷn â'r gwaith o fynd ati.

Dywedodd Pennaeth Addysg yn y Gymuned fod pob Cyfarwyddwr wedi cael copi o'r Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu drafft er mwyn eu dosbarthu ymhlith swyddogion eu gwasanaethau a chynnig newidiadau. Eglurodd y swyddog fod adborth y gwasanaethau, ar y cyfan, wedi arwain at newid amserlenni yn hytrach na newid camau gweithredu. Cydnabuwyd bod rhai targedau yn uchelgeisiol ar gyfer rhai meysydd gwasanaeth a bod amserlenni wedi cael eu haddasu ychydig i adlewyrchu'r capasiti presennol o ran staff sy'n medru'r Gymraeg.

Holodd y Cynghorwyr am y camau nesaf. O'u cymeradwyo, bydd y Strategaeth a'r Cynllun yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet ar gyfer eu cymeradwyo ac yna'u codi i wefan y Cyngor, gan anfon copi at Gomisiynydd y Gymraeg.

Holodd y Cynghorwyr sut roedd y cynllun yn cymharu â chynlluniau Awdurdodau Lleol eraill. Esboniodd y Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg ei fod yn debyg iawn i'r rhai'r de Ddwyrain, ond bod llai i gynlluniau awdurdodau eraill megis y rhai yng Ngogledd a Gorllewin Cymru.

Dywedodd un Cynghorydd bod targed o gynnydd o 3% yn nifer y bobl sy'n medru'r Gymraeg yn ymddangos yn rhesymol ond bod rhai pryderon wrth gyflawni hyn:

- Y gostyngiad posibl o 40% mewn genedigaethau
- Trigolion yn symud o'r ardal
- Marwolaethau yn yr ardal

Dywedodd Pennaeth Addysg yn y Gymuned os bydd Canolfan Cymraeg i Oedolion yn cyflawni ei darged o 900 o ddysgwyr ychwanegol, byddai hyn yn cael effaith bellgyrhaeddol.

Cytunodd yr Aelodau fod hyn yn parhau i fod yn agwedd hanfodol o'r Cynllun gydag un Cynghorydd yn nodi bod oedolion wedi dangos brwdfrydedd tuag at y Gymraeg yn ei gymuned leol.

Dywedodd Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg fod canran o'r staff y Cyngor yn ystyried eu hunain yn ddi-Gymraeg yn sgil colli'r iaith dros y blynyddoedd oherwydd diffyg arfer. Pwysleisiodd E Siôn, Menter Iaith, pwysigrwydd gweithio gyda'r bobl yma i gynyddu eu hyder drwy ddigwyddiadau a dosbarthiadau.

Cafwyd trafodaethau ar y Gymraeg mewn addysg gyda'r Cynghorwyr yn cytuno bod hyn yn rhan hanfodol o'r Cynllun Gweithredu. Dywedodd un Cynghorydd bod ysgolion Cymraeg, yn anffodus, ddim wedi'u hadeiladu yn sgil ystyried materion lleoliad a phoblogaeth, ond yn hytrach ar sail adeiladau gweigion ar gael ar y pryd. Esboniodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Datblygu'r Economi, Twristiaeth, a Chynllunio bod anawsterau o ran datblygu adeiladau newydd oherwydd diffyg tir, newid mewn demograffig ac ar adeg pan mae'r boblogaeth yn fwy craff. Ychwanegodd bod gweld cynllun yn uchelgeisiol yn beth cadarnhaol; gan roi llw o dargedau i bartneriaid i weithio tuag atynt.

Roedd Aelodau o'r Grŵp Llywio yn fodlon ar y camau gweithredu sydd wedi'u nodi yn yr adroddiad a'r cynlluniau sydd ar waith i fonitro cynnydd.

Dywedodd E Siôn y byddai'r Fforwm Iaith yn cynnal cyfarfodydd y dyfodol cyn cyfarfodydd Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg er mwyn rhoi adborth ar y targedau sy wedi'u nodi yn Rhan 2 o'r Cynllun Gweithredu.

Yn dilyn trafod, **PENDERFYNWYD:**

- a) Nodi cynnwys yr adroddiad
- b) Cymeradwyo'r Strategaeth i'w chyflwyno gerbron y Cabinet

Daeth y cyfarfod i ben am 10.40am

Y Cynghorydd E Hanagan

Cadeirydd.